

Eski bir defteri karıştırırken:

ÇILDIRLI ÂŞIK İRFANÎ'NİN KOŞMALARI

Nusret KOPUZLU

Ahıska Araştırmaları adlı kitabımızda (Çıldır'ın şimdi virane olan Kunduzxev köyünden) XVIII. yüzyıl âşıklarından İrfanî'nin hayatı, aşk macerası ve şiirlerinden örnekler vermiştik.* Eski defterleri karıştırırken onun başka şiirlerine rastladık. Merhum Hocam Prof. Dr. M. Fahrettin Kırzioğlu, bir cönkten *İrfanî, Erbabî, Zülâlî (Karslı), Harabî, Tüccarî, Keşfi, Kerem, Hayalî* gibi âşıkların şiirlerini eski yazıyla kopya etmiş. Kendisi bu cöngü şöyle tanıtıyor: "Ermenek-Başdere Cöngü, 121 yaprak, 270x170 mm boyunda. Başı ve sonu kopuk. Kara mürekkeble yazılmış. 1835-1840, Gazi II. Sultan Mahmud çağı. Dulkadirli Şâir Ca'fer Divanı'nda Alâii'd-Devle kasideleri."

Meşe Ardahan'ın Alevî-Türkmen köylerinden bir dilbere âşık olan İrfanî'nin yine bu sevdanın izlerini gördüğümüz birkaç koşmasını veriyoruz. Şimdiye kadar bir yerde yayımlanmadığını tahmin ettiğimiz bu koşmalarla halk edebiyatımız yeni incilere kavuşmuş olacaktır.

1.

Bir nevrete nevcivanın ucundan
Olanca aklımız havaya gitti
Gece gündüz şivesinden nazından
Ömür sermayesi yağmaya gitti.

Ateşimden bahre daldı semekler
Ya bu kadar metin gazel demekler
Ta tıfıldan beri çektim emekler
Bulmadım vefasın hep zaya gitti.

Can müştakdır muhabbetin meyine
Bir muattar hatem zülfü muyuna
İrfanî azm etse dostun kûyuna
Diyerler Mecnun'dur Leylâ'ya gitti.

2.

Kitabım Kerbelâ, Mekke, Medine,
Bugün dost köyünde ziyaret midir?
Kible-i kaşına boyun eğime
Gündüz zikrim gece ibadet midir?

Göz süzende güzel edalaşanda
Bülbül gülşanında sedalaşanda
Bir lehçe yüzünden cüdalaşanda
Rakibi mihnette melâmet midir?

Garip İrfanî'yi saldın neraya
Merhem olmaz yürekteki yaraya
Senin gibi cahil kalbi karaya
Sana gönül verdim kabahat midir?

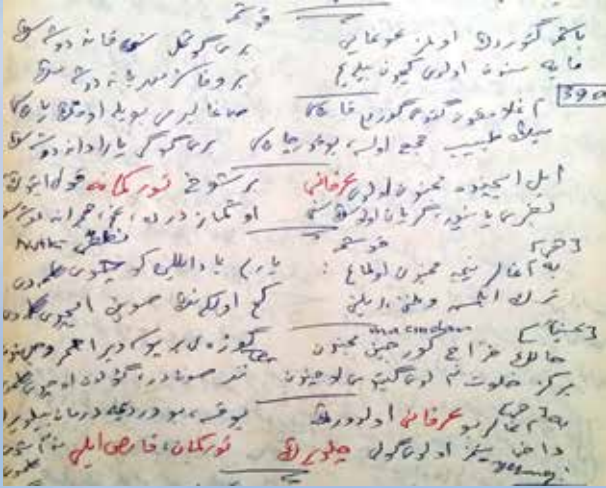
3.

Âşıktan ma'sûka verilse bade
Bu aşkın tasını al iç kan derler
Bu aşk bu sevda indi serime
Anın için mahşere dek yan derler.

Yâr senin yolunda olmuşam dindâr
Aşk ateşi serdi cana bir minder
Yusuf u Zeliha, Dârâ, İskender
Çekti bu sevdayı Süleyman derler.

Çok ağlarsın İrfan niye gülmezsin
Sevda ne hâl olduğunu bilmezsin
Yüz mu'cizât görsen ilzam olmazsın
Size Türkman değil terk iman derler.

* Yunus Zeyrek, *Ahıska Araştırmaları*, Ankara, 2006, s. 74-78.

4.

Başıma getirdin olmaz kavgayı
Yürü gönül seni kana düşesin
Mayasından oldu, kimden bileyim
Bir vefasız mihribana düşesin.

Ağlamaktan gitti gözüm karası
Sağalır mı böyle okun yarası
Bin tabip cem olsa yoktur çarası
Yeri göğü yaradana düşesin.

El içinde mecnun oldu **İrfanî**
Bir şuh-i **Türkman**'a kul etti beni
Bağrı yanık giryân olasin seni
Onmaz derde gam hicrana düşesin.

5.

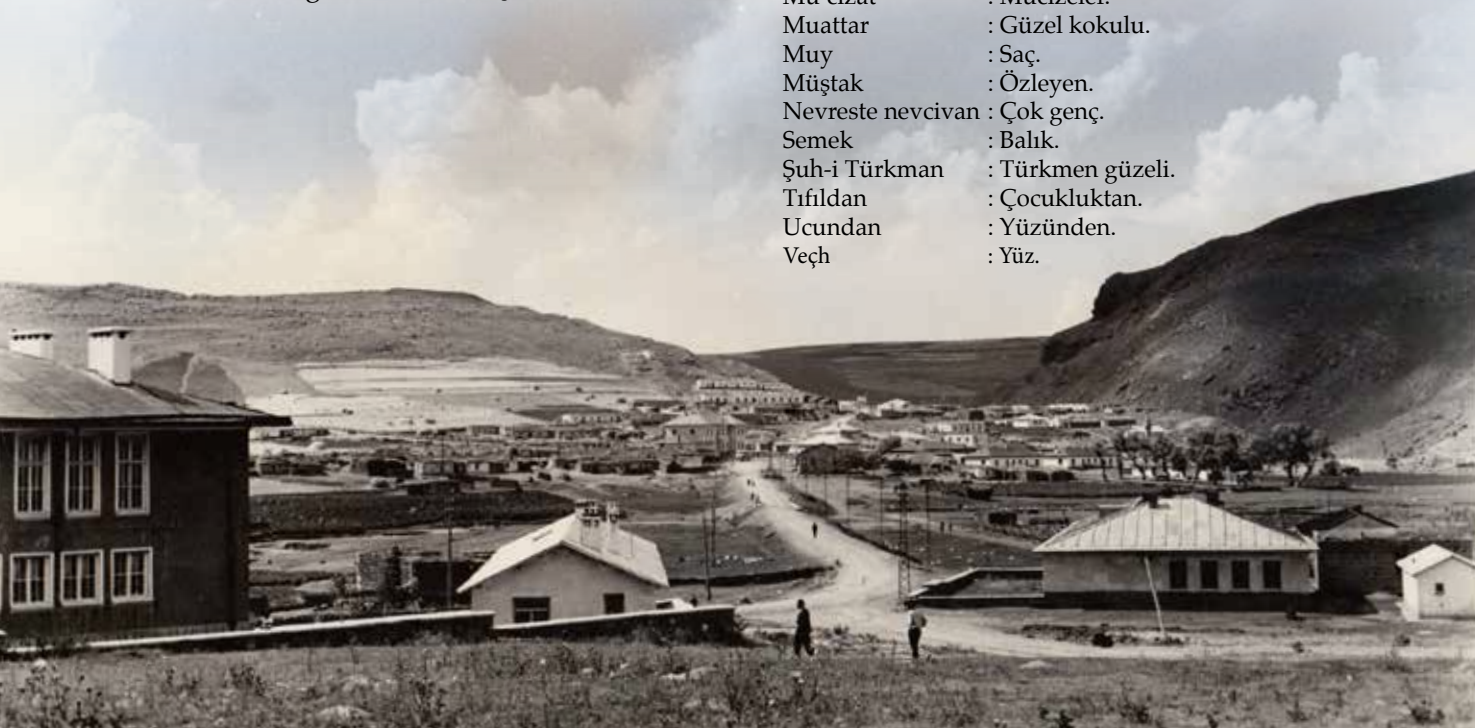
Hey ağalar nice mecnun olmayım
Yârım yâd ellere göçtü gelmedi
Terk eylemiş vatanını ilini
Kem ülkenin suyun içti gelmedi.

Hey ağalar haraç gör Çin Maçın'den
Güzel, bir bûse ver ahmer veçhinden
Bir kez halvet aldı gitti laçından
Ter sunadır gölden uçtu gelmedi.

Hey ağalar bu **İrfan**'ı öldürün
Yoksa bu derdime derman bildirin
Dahi yetmez oldu gölü **Çıldır**'ın
Türkman, Kars iline aştı gelmedi.

Kelimeler

Ahmer	: Kırmızı
Bahr	: Deniz.
Cüda	: Ayrı düşmüş.
Giryân	: Ağlayan.
Hatem	: Mühürlü yüzük.
Halvet	: Yalnız kalma.
İlzam	: Söyleyecek söz bırakmamak.
Kem	: Kötü, fena.
Kûy	: Köy.
Ma'sûk	: Sevgili.
Melâmet	: Ayıplama.
Mey	: İçki.
Mihnet	: Dert, sıkıntı.
Mu'cizât	: Mucizeler.
Muattar	: Güzel kokulu.
Muy	: Saç.
Müştak	: Özleyen.
Nevreste nevcivan	: Çok genç.
Semek	: Balık.
Şuh-i Türkman	: Türkmen güzeli.
Tıfıldan	: Çocukluktan.
Ucundan	: Yüzünden.
Veçh	: Yüz.

Çıldır ilçe merkezi ve Karasu Boğazı, 1960.